

Kiss Roland

A 26. ASEAN-csúcstalálkozó

A 2015. április 26–28. között megrendezett 26. ASEAN-csúcstalálkozótól sokan várták, hogy ha megoldást nem is, de valamilyen egységes álláspontot sikerül kialakítani az olyan fontos és külföldön is nagy figyelmet kiváltó kérdésekkel kapcsolatban, mint a dél-kínai-tengeri szigetviták vagy az Iszlám Állam felemelkedése és ennek délkelet-ázsiai hatásai. Emellett azonban a szervezetnek foglalkoznia kellett még a hétköznapi emberek számára lényegesen fontosabb gazdasági és szociális kérdésekkel, illetve magának az ASEAN-nak a jövőképevel.

Az ASEAN

A Délkelet-Ázsiai Nemzetek Szervezetét, az ASEAN-t (*Association of Southeast Asian Nations*) 1967. augusztus 8-án Bangkokban hozta létre Thaiföld, Indonézia, Malajzia, Szingapúr és a Fülöp-szigetek, amelyeknek külügyminiszterei korábban egy közeli üdülőhelyen tárgyalták meg a régió országai számára fontos kérdéseket. Ennek során meg egyezés született gazdasági, szociális, kulturális, technológiai és más területeken folyó együttműködésekről, hogy előmozdítsák a térségben a békét, valamint a jog és a nemzetközi jog tiszteletét. Emellett az öt alapító tag nyitva hagyta a csatlakozási lehetőséget más délkelet-ázsiai országok számára is, amelyek elfogadják a szervezet értékeit és céljait, így napjainkra az eredeti kör már kibővült Bruneivel, Kambodzsával, Laoszal, Mianmarral és Vietnammal. Az ASEAN igyekszik további kapcsolatok építésére a tágabb ázsiai csendes-óceáni térségben és a világban is.¹

Az ASEAN három pillére közül az első a Politikai-Biztonsági Közösség, amely fontosnak tartja a közös értékeken és normákon alapuló közösséget, a régió békéjét és stabilitását, ami a közös felelősségvállaláson alapul, valamint a világba való jobb integrálódást. Ennek megfelelően a komponensei közé tartozik a politikai fejlődés, a normák alakítása és megosztása, a konfliktus-megelőzés és -kezelés, valamint a békeépítés.² A második pillér a Gazdasági Közösség, amelyen belül fontos az egységes piac és termelési bázis, valamint a versenyképes gazdasági régió kialakítása, egyenlő gazdasági fejlődés elérése, továbbá jobb integrálódás a világgazdaságba. Ezen elvek keretében átláthatóbb és kiszámíthatóbb gazdasági környezetet akarnak kialakítani, amelyen belül a jövőben megvalósulhat az áruk, a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlása is.³ A harmadik pillér a Szociális-Kulturális Közösség, amely keretében dolgoznak az oktatás fejlesztésén, a szociális jólét és biztonság kialakításán (a szegénység felszámolása, egészségügy, segélyezés), a jogbiztonságon és az emberi jogokon, a környezetvédelem fejlesztésén, az ASEAN-identitás

1 History. *Association of Southeast Asian Nations (ASEAN.org)*. (2015. 05. 13.)

2 ASEAN Political-Security Community (APSC). *Malaysia Chairman of ASEAN 2015*. (2015. 05. 13.)

3 ASEAN Economic Community (AEC). *Malaysia Chairman of ASEAN 2015*. (2015. 05. 13.)

építésén, valamint a fejlettebb és az elmaradottabb ASEAN-nemzetek közötti fejlődési szakadék csökkentésén.⁴

A találkozó előzményei

1977 és 2005 után immár harmadszorra láthatja el Malajzia az ASEAN soros elnöki tisztét, ebben a tisztségben Mianmart váltotta idén.⁵ Így a szokásokhoz híven a soros elnök országában rendezték meg idén a 26. ASEAN-csúcstalálkozót, amelynek több fontos kérdéssel is foglalkoznia kellett. A világban zajló eseményeket – mint az Iszlám Állam és a Közel-Kelet, beleértve a jemeni helyzet kérdését vagy az ukrajnai válságot, illetve általánosan a gazdasági folyamatokat, amelyek a délkelet-ázsiai nemzetek számára is kiemelt fontosságú ügyek – nem lehetett kizárni, hiszen valamilyen szintű érintettségük mind-egyikben van.

Másrésről vannak jóval közvetlenebbül ható kérdések is, mint a szomszédos és a térség domináns szereplőjeként fellépő Kínai Népköztársaság és a Dél-kínai-tengeren egyre több feszültséget okozó szigetviták, amelyekben négy ASEAN-tag, Brunei, a Fülöp-szigetek, Malajzia és Vietnam is közvetlenül érintett és érdekelt, tekintettel arra, hogy a terület erőforrásokban (kőolaj és földgáz) rendkívül gazdag.⁶ A lehangosabban az utóbbi időben a Fülöp-szigetek kritizálta Kínát a kialakult helyzet miatt, de Vietnam és Indonézia is komoly aggodalmát fejezte ki. Utóbbinak, bár nincsenek területi követelései, a kínai befolyási övezet délebbre, partjaihoz közelebb kúszása Jakartának egyáltalán nem érdeke. Ezért az összegyűlt vezetőknek és minisztereknek ez volt az egyik legfontosabb megtárgyalandó kérdés, amely Malajziára is jelentős terhet rótt. Ugyanis 2012-ben az akkori csúcstalálkozóznak helyet adó – a vitákban nem érdekelt, ugyanakkor Kínával nagyon szoros kapcsolatokat ápoló – Kambodzsa visszautasította, hogy elítélje a dél-kínai-tengeri kínai akciókat, és ezért a szervezet történetében először nem adtak ki közös nyilatkozatot a csúc zárásaként.⁷ A feszültségeket jól jelzi, hogy a filippínó külügyminiszter már a nyitónap előtt felszólította a tagállamokat, hogy határozottabban álljanak ki Kínával szemben.⁸ Természetesen a közösségen belüli ügyek kérdése sem maradhatott ki, beleértve a gazdasági és szociális ügyeket, illetve általánosságban az, hogy milyen célokat tűznek ki és milyen jövőt vizionálnak az ASEAN-nak.

Ilyen körülmények között került sor a 26. ASEAN-csúcstalálkozóra Kuala Lumpurban és a közeli Langkawiban. Április 27-i nyitóbeszédében Najib Razak maláj miniszterelnök köszöntötte az egybegyűlteket, illetve vázolta a menetrendet, s külön kiemelte, hogy mekkora megtiszteltetés ez számára, hiszen édesapja 1967-ben az ASEAN alapító atyái között volt. Beszédében 2015-öt történelmi évnek nevezte az ASEAN szempontjára

4 ASEAN Socio-Cultural Community. *Malaysia Chairman of ASEAN 2015*. (2015. 05. 13.)

5 Azura Abas – Koi Kye Lee: 2015 to be a milestone in Asean history: PM. *New Straits Times Online*, 2015. 04. 27. (2015. 05. 13.)

6 Mohd Khairi Idham Amran: ASEAN's Approach To South China Sea Disputes Remains Consistent, Says Sec-Gen. *ASEAN 2015*, 2015. 04. 26. (2015. 05. 13.)

7 Mogato, Manuel – Menon, Praveen: China maritime tensions dominate Southeast Asia summit. *Reuters*, 2015. 04. 27. (2015. 05. 13.)

8 Corben, Ron: Malaysia Urges Peaceful Solution to ASEAN Disputes with China. *Voice of America*, 2015. 04. 27. (2015. 05. 13.)

ból, mivel decemberre megvalósulhat az egységes közösség, de fontos, hogy kitűzzék az új célokat a következő tízéves ciklusra. Ennek keretében Malajzia elnöksége az ASEAN emberközpontúvá tételére koncentrál, idevéve a jó kormányzást,⁹ a magasabb életszínvonalat, a fenntartható fejlődést, a nők jogait és a nagyobb lehetőségek biztosítását minden ember számára.¹⁰

Szerinte az ASEAN-nak egyesülnie és erősnek, ugyanakkor barátságosnak kell lennie, amely képes együttműködni más államokkal, hozzájárulva a regionális béke és stabilitás fenntartásához. Ugyanakkor ennek teljesüléséhez fel kell oldani a belső konfliktusokat is. Beszélt a Dél-kínai-tengeren kialakult helyzetről, amelyet békésen és konstruktívan kell megoldani, ehhez az ENSZ 1982-es tengerjogi egyezményét (UNCLOS) veszik alapul. A biztonsági kihívások között megemlítette a terrorizmust és az Iszlám Államot, amelyhez a térségből is többen csatlakoztak. El kell ítélni a szélsőségeseket, illetve idézett is a Koránból, amely szerint tisztelni kell egymás vallását.¹¹

Najib szerint Kína és India mellett az ASEAN-nak a térség harmadik erejévé kell válnia, amelyhez szükség van a nagyobb egységre. Ennek szerinte egyik jele lehetne, hogy a délkelet-ázsiai államok egy időzónát használnának. Emellett az a 600 millió fő, akik az ASEAN-országokban élnek, a világ harmadik legnagyobb munkaerőjét jelentik, az ASEAN jelenleg a 4. legnagyobb exportáló közösség a világon, illetve gazdasági teljesítménye is jelentős. A gazdaságok és a belső piac erősítéséhez le kell bontani a gátakat, amelyek akadályozzák a kereskedelmet. Beszédét pedig a következővel zárta: „Hadd ismételjem meg: ez az ASEAN ideje. Dolgozzunk együtt, hogy biztosítsuk, Ázsia évszázada az ASEAN évszázada is legyen!”¹²

A dél-kínai-tengeri helyzet

Ahogy arról fentebb volt szó, a Dél-kínai-tengeren az utóbbi időkben nőtt a feszültség, ezért a találkozók egyik fő témája az itteni vitatott területek kérdése volt. A Dél-kínai-tengeren levő szigetekről szóló vita azonban egyáltalán nem új keletű. Az 1970-es években olajat találtak a térségben, és innentől váltak igazán érdekessé a területi kiterjedésüket tekintve abszolút jelentéktelennek számító szigetek, zátonyok és homokpadok. A leggyakrabban emlegetett vitatott területek a Paracel- és Spratly-szigetek, a Scarborough-zátony és Pratas szigete, illetve korábban a Macclesfield-pad, de utóbbi időközben teljesen elmerült. A Paracel-szigetek keleti tagjait 1955-ben szállták meg a kínai kommunista erők,¹³ a nyugati szigeteket pedig 1974-ben erőszakkal vették el az akkor már végnapjait élő Dél-Vietnamtól. Pratasra Tajvan tette rá a kezét, Scarborough pedig nem más, mint néhány a vízből épphogy csak kiemelkedő szikla. A legnagyobb verseny a Spratly-szi-

9 A „jó kormányzás” a közelmúltban széles körűen elterjedt, ám igazán nem definiált kifejezés, amelyet talán könnyebb úgy megfogni, hogy a „rossz kormányzás” ellentéte, tehát amikor az állam jól és hatékonyan működik, továbbá a társadalommal és a gazdasági élet szereplőivel való kapcsolata is megfelelő.

10 *Opening Address of the 26th ASEAN Summit on 27 April 2015*. The Plenary Hall, Kuala Lumpur Convention Centre (KLCC), ASEAN 2015, 2015. 04. 27. (2015. 05. 13.)

11 *Opening Address of the 26th ASEAN Summit on 27 April 2015*.

12 Uo.

13 A szigetcsoport már a 19. században is viták tárgyát képezte a kínai és vietnami császárság között, később a szigeteket az Indokínát gyarmatosító franciák, illetve a kínai nemzeti erők szállták meg.

getekért folyik, amelyeket Kína mellett Malajzia, a Fülöp-szigetek, Tajvan és Vietnam is magának tulajdonít, illetve Brunei is magának követel két szigetet.¹⁴ 1988-ban Kína itt is összetűzésbe keveredett az immár egyesült Vietnammal, és elfoglalta a Johnson-zátonyt, aminek során 70 vietnami katona vesztette életét,¹⁵ majd pedig a fennmaradó szigeteket a többi érdekelt állam szállta meg.¹⁶ 1995-ben a Mischief-zátonyt vette birtokba Peking.¹⁷

A jelentéktelen nagyságú területek jelentőségét az UNCLOS-ban kell keresni, ugyanis amíg a parti államok felségvizei 12 mérföld távolságig terjednek a parttól, addig létezik a kizárólagos gazdasági övezet (EEZ), amely a partoktól (amely lehet akár csak egy vízből kilógó szikla is) 200 mérföld távolságig (ez lehet ilyen sugarú kör is) számít, amelyen belül a parti állam jogosult a halászatra, illetve a tengerfenéken levő javak kitermelésére. Ugyanakkor Kína néhány más állammal (összesen 18-al) együtt úgy gondolja, hogy az EEZ-n belül korlátozhatja más államok katonai tevékenységét is, holott az UNCLOS-ban nincs ilyen kitétel. Ezért gyakran kerül összetűzésbe a térségben tevékenykedő amerikai hajókkal és repülőekkel, de indiai hadihajókkal is történt már incidens.¹⁸

Peking a tengeri követeléseit az ún. *9-szaggatott vonal térképre vitelével* határozta meg, amely első ízben még 1947-ben történt meg, majd később a Népköztársaság is átvette. A kínaiak szerint a *vonal* által kijelölt területek történelmileg is igazolhatóan Kínához tartoznak.¹⁹ A *vonal* az idők folyamán többféle verzióban is elkészült, így létezik 10 és 11 vonalas változat is, ám ami közös bennük, hogy nagyjából a Dél-kínai-tenger 80%-át kínai területi vizekként jelölik.²⁰ Ez a gyakorlatban sokszor szinte csak a térségbeli más parti államok felségvizeit hagyják ki. Jó példa erre a James-zátony, amely csak 50 mérföldre van a maláj partoktól és több száz mérföldre a legközelebbi kínai területtől, ráadásul már 22 méterrel a vízfelszín alá merült, Kína mégis saját területként hivatkozik rá, és hadihajókat járőröztet körülötte. Igazából a kínai követelések nem fűzhetők fel egyetlen logikai láncre, hanem mindig olyan érvekkel állnak elő, amelyek éppen célravezetőnek tűnnek. Az egyik magyarázat szerint az UNCLOS által jogosan nekik tulajdonított területeket akarják, egy másik verzió szerint valójában itt húzódik a nemzeti határ, ergo kínai terület, míg egy harmadik változat szerint ezek történelmileg kínai területek, és ez a jogalapja a követeléseknek.²¹

A helyzet megoldására 2002-ben az ASEAN-országok és Kína aláírtak egy nem kötelező érvényű Magatartási Kódexet (*Code of Conduct*), amelyben – összhangban az UNCLOS-sal – megerősítették a vitatott területek közelében is a hajózás szabadságának, illetve a légtér szabad használatának elvét. Emellett vállalták, hogy önmérsékletet tanúsítanak az olyan kérdésekben, amelyek a viták eszkalációjával fenyegetnek és hatással vannak a békére és stabilitásra. 2011-ben már sikerült felállítani új irányelveket, amelyek már kötelező

14 Le Miére, Christian – Raine, Sarah: Water pollution – South China Sea dispute taints the region. *Jane's Intelligence Review*, February 2013, 8. o.

15 Hardy, James: Footprints in the sand. *Jane's Defence Weekly*, 18 February 2015, 22 és 25. o.

16 Le Miére, Christian – Raine, Sarah: i. m. 8. o.

17 Meyer, Stanley E.: *Incident at Mischief Reef: Implications for the Philippines, China, and the United States*. U.S. Army War College, Carlisle Barracks, 1996. 1. o.

18 O'Rourke, Ronald: *Zone (EEZ) Disputes Involving China: Issues for Congress*. Congressional Research Service, 2014. 4–7. o.

19 Hardy, James: Footprints... i. m. 22. o.

20 O'Rourke, Ronald: i. m. 12–15. o.

21 Hardy, James: Footprints... i. m. 22. o.

erővel bírtak volna – és amelyeket az amerikaiak is erősen szorgalmaztak –, ám Kína nem értett egyet a dokumentum szövegével, ezért egyelőre az aláírás is várat magára.²²

Természetesen a problémák ezzel közel sem rendeződtek, hiszen a dokumentum mérésélni próbálta a vitákat, nem megoldani, Peking pedig, amelynek hatalmas gazdasági súlya mellett politikai és katonai nyomásgyakorló képessége is drasztikusan nőtt az elmúlt tíz évben, tovább trükközött. Például előszeretettel tárgyalnak kétoldalúan a másik érintett állammal, mivel egy-egyben jobban érvényesül Kína politikai, gazdasági, katonai fölénye, mintha egy országcsoporthal tárgyalna. Ennek megfelelően tiltakozik az Egyesült Államok bevonása ellen is a tárgyalásokba. Egyik módszerük a „káposztastratégia”, amelynek keretében egy területről tárgyalnak, ám közben lassan kezdik birtokba venni, először csak kínai halászhajókat járőröztetve körülötte, amelyek elhessegetik az „idegen” hajókat, majd idővel megjelenik a kínai parti őrség is, végül a haditengerészet hajói „birtokba veszik” a területet. Kína előszeretettel használ polgári hajókat és a parti őrség hajóit, utóbbiak nincsenek vagy csak könnyebben vannak felfegyverezve, ám szükség esetén mindig a közelben tartózkodnak a kínai haditengerészet egységei, ha komolyabb erőre lenne szükség.²³ Tehát a határozottabb vagy olykor inkább agresszívabb lépések sem ritkák. 2012-ben például egy kínai megfigyelőhajó elüldözött egy fülöp-szigeteki a Scarborough-zátonynál,²⁴ míg 2014-ben a Second Thomas-zátonynál az egy 1999-ben zátonyra futtatott világháborús LST-n bekvártélyozott filippínó tengerészgyalogos alakulatot ellátó hajókat nem engedték oda, akadályozva az élelem-utánpótlást. A katonák egyébként éppen azért vannak állandó jelleggel a helyszínen, hogy védjék a fülöp-szigeteki EEZ-n belül levő zátonyt.²⁵

Amennyiben a fenti módszerek mégsem járnak sikerrel, a kínai stratégiának van egy új eleme is, vagyis ha nem sikerült szigetet szerezni, akkor építenek. A legnagyobb a Fiery Cross-zátonyon épül, amely elég nagy, hogy egy 3000 m hosszú kifutópályát²⁶ építsenek rá, a sziget szélessége pedig 200-300 m. Emellett a sziget keleti oldalán egy kikötőt is építenek, amely alkalmas tankerek és komolyabb felszíni egységek fogadására is. A zátonytól délnyugatra már volt egy kisebb kínai haditengerészeti helyőrség, amelyet megerősítettek légvédelmi gépágyúkkal és búvárok elleni védelemmel. A munkálatok egyik célja az, hogy Kína is rendelkezzen reptérrel a térségben, mivel a Spratly-szigetek összes többi tagja elég nagy ahhoz, hogy legyen rajta ilyen létesítmény, és az érdekelt többi országnak van is reptere. Ugyanakkor a Johnson-, a Cuateron-, a Gaven-²⁷ és a Hughes-zátonyon is folynak munkálatok. Utóbbin 2004-ben még csak egy 380 m²-es betonépítmény volt, 2015 januárjára viszont a szintén a Spratly-csoportozathoz tartozó zátonyt 75 000 m²-re bővítették.²⁸ Egyelőre azonban csak a Fiery Cross alkalmas kifutópálya építésére, ám a Subi-zátonynál, amely a Spratly-szigetektől északra van – és 25 km-re a filippínók által lakott Pagasa-szigettől –, újabb építkezés kezdődött, amely méreteinél fogva alkalmas lehet egy újabb 3000

22 O'Rourke, Ronald: i. m. 11. o.

23 Uo. 16. o.

24 Hardy, James: *Footprints...* i. m. 25. o.

25 Baruah, Darshana M.: *Second Thomas Shoal: The New Battleground*. *The Diplomat*, 2015. 05. 13.

26 Ez azért fontos, mert méretéből adódóan szinte bármilyen gépet, így a kínai légierőnél rendszerben álló jelenlegi legnagyobb Il-76-os nehéz szállítógépeket is képes fogadni.

27 O'Connor, Sean – Hardy, James: *China building airstrip-capable island*. *IHS Jane's Defence Weekly*, 26 November 2014, 8. o.

28 O'Connor, Sean – Hardy, James: *Imagery shows progress of Chinese land building across Spratly Islands*. *IHS Jane's Defence Weekly*, 18 February 2015, 8. o.

m-es kifutópályának.²⁹ A többi ország felháborodása ellenére Peking szerint legitim az építkezés, mivel az a Kína által magáénak tekintett területen belül zajlik.³⁰ Ráadásul a kínai külügyminisztérium szóvivője szerint az építkezés – túl azon, hogy Kína szuverén ügye, fair és törvényes – egyetlen más államra sincs hatással.³¹

A Fülöp-szigetek érezte a leginkább fenyegetve magát a kínai akcióktól, 2012 óta pedig a helyzet a vitatott területek körül egyre forróbb lett. Manila először az ASEAN-on keresztül próbálta intézni az ügyet, de az eredmény a 2012-es csúcspont fiascoja lett, amikor a soros elnök Kambodzsa megakadályozta, hogy elítéljék Kína tevékenységét. A kicsi és szegény délkelet-ázsiai államról pedig tudvalevő, hogy nagyon erős pekingi hatás alatt áll.³² A kambodzsai elnök például a fülöp-szigeteki külügyminiszter mikrofonját is lekapcsolta, amikor az beszédre emelkedett a találkozón.³³ A kínaiak egyébként külön rá is játszanak arra, hogy az ASEAN-országok nem mindegyike érintett és érdekelt a vitában, ilyen például a szegény és elmaradott Laosz, Kambodzsa és Mianmar, amelyeknek jelentős érdekei fűződnek a kínai kereskedelemhez,³⁴ őket igyekszik más eszközökkel meggyőzni a saját igazáról. Kambodzsa például 500-700 millió dolláros gazdasági fejlesztési kölcsönt kap Kínától, amely szinte eltörpül a 10 milliárd dolláros kínai közvetlen befektetés mellett. Továbbá az ASEAN kereskedelmének fejlesztésére Peking 40 milliárd USD-t kínál a Selyemút Alapba.³⁵

Ezért a Fülöp-szigetek úgy döntött, hogy több fronton próbál támogatást szerezni. 2013 januárjában beadványt készített az ENSZ-nek, amelyben állásfoglalást kért a tengeri joggal kapcsolatban, ezt áprilisban az ITLOS (*International Tribunal for the Law of the Sea*) elfogadta, és foglalkozni kezdett az üggyel. A részvételtől Kína elzárkózott, de – mint az UNCLOS aláíró tagját – az eredmény így is kötni fogja. Emellett Manila ismét szorosabbra fűzné a kapcsolatot az Egyesült Államokkal,³⁶ így 2014 áprilisában egyezményt kötöttek Washingtonnal a védelmi együttműködésről, amelynek keretében rotációs rendszerben amerikai katonák állomásozhatnak a szigeteken, illetve megegyeztek a fülöp-szigeteki haderő³⁷ modernizálásáról is.³⁸ Japánnal is erősítenék a kapcsolatot, amely szintén fontos térségbeli – bár eddig vonakodó – hatalom volt, másrésztől ők is hasonló problémákkal küzdenek a Kelet-kínai-tengeren.³⁹

29 O'Connor, Sean – Hardy, James: China's first runway in Spratlys under construction. *IHS Jane's Defence Weekly*, 22 April 2015, 20. o.

30 Rahmat, Ridzwan – Hardy, James: US warns against South China Sea militarisation. *IHS Jane's Defence Weekly*, 15 April 2015, 16. o.

31 Mogato, Manuel – Menon, Praveen: i. m.

32 *East Asian Strategic Review 2014*. The National Institute for Defense Studies, Japan, 2014. 148. o.

33 Hardy, James: *Analysis: ASEAN finds voice over South China Sea dispute*. *Pakistan Defence*, 2015. 05. 17.

34 Corben, Ron: i. m.

35 Hardy, James: *Footprints...* i. m. 25. o.

36 *East Asian Strategic Review 2014* i. m. 148–151. o.

37 A 125 ezer fős fülöp-szigeteki haderő egy klasszikusan belbiztonsági feladatokra és gerillaellenes műveletekre szabott erő, amely nélkülözi azokat az eszközöket, amelyekkel egy másik országgal szemben érdeket tudna érvényesíteni. Nincsenek harcokcsijai, vadászbombázói, harci helikopterei, tengeralattjárói. A 24 ezer fős haditengerészet legnagyobb egységei két amerikai Hamilton osztályú kutter/fregatt és egy II. világháborús kísérő romboló (fregatt), csöves tüzérséggel. Összehasonlításként a kínai haditengerészet 235 ezer fős és csak a legmodernebb Type 054A osztályú fregattokból legalább 16 áll szolgálatban, fejlett rakétafegyverzettel és torpedókkal. *The Military Balance 2015*. The International Institute for Strategic Studies, London, 2015, 239–240. és 281–282. o.

38 *East Asian Strategic Review 2015*. Executive Summary, The National Institute for Defense Studies, Japan, 2015. 19. o.

39 *East Asian Strategic Review 2014* i. m. 151–152. o.

Vietnam és Kína között is sok a súrlódás, mivel utóbbinak a halász- és kutatóhajói rendszeresen behatolnak területi vizeire, illetve előfordult már az is, hogy kínai hadihajók rálöttek a vietnami halászcikra. Hanoi diplomáciai úton próbálja érvényesíteni akaratát és próbál nagyobb együttműködést elérni a térségben érdekelt hatalmakkal, így Pekinggel is. Másrészt a katonai kapcsolatokat erősíti Oroszországgal, az Egyesült Államokkal, Japánnal és Indiával is.⁴⁰ Tavaly tavasszal pedig egy kínai olajfúró-platformot vontattak a vietnami partok közelébe, az EEZ-n belülré. Ismét sor került kisebb tengeri összecsapásokra, szerencsére nem éles fegyverekkel, de vízágyúzás és ütközés így is volt. Végül júliusban a kínaiak távoztak.⁴¹

Ugyanakkor még mindig ott van az ASEAN mint közös fórum, amely a fülöp-szigeteki külügyminiszter szerint eljelentéktelenedik, ha csendben marad a kérdésben. Ezért akár közösen is az ITLOS elé vihetnék a vitás ügyeket. A kínaiak akciói is egységbe tömörítettek az ASEAN-országokat, amelyeket Manila és Hanoi is arra sarkallt, hogy támogassák őket, illetve sikerült megnyerni Washingtonot is az üggyhöz, amely felszólította Kínát, hogy tartsa be a nemzetközi jogot, illetve felélénkítette a térségbeli katonai tevékenységét.⁴² Tavaly augusztusban pedig az ASEAN külügyminiszterei egységesen fejezték ki súlyos aggodalmukat a Dél-kínai-tengeren levő feszültségek miatt.⁴³ Azonban még így is félt volt, hogy újra megtörténhet a 2012-es, kommuniké nélkül zárult csúc, mivel Malajzia láthatóan nem akarta ingerelni Kínát, s még a partjai mentén zajló kínai akciókat is figyelmen kívül hagyta, illetve az MH 370-es utasszállító eltűnése miatt is sok támadást és elmarasztalást kapott Pekingből.⁴⁴ Ahogy arról már volt szó, Albert del Rosario fülöp-szigeteki külügyminiszter még a találkozó előtt is keményebb álláspont elfogadására szólította fel ASEAN-kollégáit, mivel szerinte Kína uralma alá hajtja az egész Dél-kínai-tengert. Vietnam is felsorakozott melléje, a partjaihoz közeli kínai olajfúrások jelentős tünteteshullámot váltottak ki a délkelet-ázsiai országban.⁴⁵

Ahogy azt várták, az első nap fő témája a szigetek kérdése volt, amelyben Le Luong Minh főtitkár szerint egységes álláspont alakult ki, hogy a békés megoldást kell keresni, tartózkodni kell az erő használatától, és mindenkinek önuralmat kell gyakorolnia. Emellett fel kellene állítani egy forródrótot is, hogy elkerüljék a tengeri események eskalációját, továbbá kívánatos lenne, ha Kína és az ASEAN között felgyorsulna egy új, kötelező érvényű egyezmény aláírása.⁴⁶ Datuk Seri Anifah Aman maláj külügyminiszter is egyértelműen a békés megoldás mellett tette le a voksát: tartózkodni kell a konfrontatív lépésektől. Emellett hozzátette, hogy Kínának is kerülnie kell, hogy tevékenysége negatív hatást gyakoroljon a békére és a stabilitásra. A külügyminiszter emellett kifejezte abbéli szándékát, hogy az ASEAN-nal jó irányba terelessék Pekinget, de ez csak úgy lehetséges, ha az mind a 10 tagnak egyformán megfelel.⁴⁷ Najib miniszterelnök is szeretné, ha Kína nem

40 Uo. 153–157. o.

41 *East Asian Strategic Review 2015*. Executive Summary, i. m. 19. o.

42 Hardy, James: *Footprints...* i. m. 25–29. o.

43 Hardy: *Analysis: ASEAN finds voice over South China Sea dispute* i. m.

44 Hardy, James: *Footprints...* i. m. 25. o.

45 Corben, Ron: i. m.

46 Mohd Khairi Idham Amran: i. m.

47 *South China Sea Disputes Dominate First Day Of ASEAN Summit*. ASEAN 2015, 2015. 05. 14.

konfrontálódna az ASEAN-nal, illetve megértené, hogy a térség destabilizálása számára sem előnyös. A hírek szerint Malajziára jelentős nyomást gyakoroltak az érdekelt ASEAN-tagok, és a nap végére közeledtek az álláspontok.⁴⁸ Azonban érdemi előrelépés nem történt, a záródokumentumok nem érintették a kérdést, míg az elnök záróbeszédében csak a már ismert elveket ismételte el, amely szerint békésen, az UNCLOS szerint kell rendezni a vitát, valamint hangsúlyozta a szabad hajózás és a légtér szabad használatának fontosságát, illetve azt, hogy fel kell gyorsítani egy új magatartási kódex elfogadását. Kína elítélése ezúttal is elmaradt.⁴⁹

Vagyis bár például a Fülöp-szigetek nagy várakozással indult neki a konferenciának, az követte a korábbi ASEAN-találkozók „hagyományát”, és érdemi előrelépés nem történt az ügyben. A probléma, hogy a közös álláspontot igencsak nehéz elérni egy olyan kérdésben, amely a tagok mindegyikét (a felét) nem érinti, ráadásul az érintettek is egymás riválisai. Vagyis még ha sikerülne is valamilyen úton-módon kiűzni Kínát (amire minden szempontból minimális az esély), még akkor is várna rájuk egy újabb csörte, amelyet egymás között kellene lefolytatniuk. Arról már nem is beszélve, hogy a nem érintett tagoknak pedig kevés érdekük fűződik hozzá, hogy konfrontálódjanak Pekinggel egy számukra irreleváns témában. Főleg a fent említett szegény országok jelentősen függenek Kína gazdasági jóindulatától, ezért várhatóan a jövőben sem lesznek érdekelték az egységes kiállásban. Még Thaiföld sem feltétlenül, amelynek nyugati kapcsolatai erodálódtak az elmúlt időkben a belpolitikai válság miatt, ugyanakkor Kínával sok területen – köztük katonain is – jelentős javulás figyelhető meg.

Végső soron a kohézió hiányán nem szabad meglepődni, hiszen a közös történelmi és kulturális gyökereken és értékeken nyugvó EU vagy NATO sem nagyon tudott egységes álláspontra jutni például még az olyan ügyekben sem, mint a líbiai beavatkozás, hogy Oroszország megítélését már ne is említsem. Ilyen körülmények között pedig jelen esetben Pekingnek elég távolról szemlélnie az eseményeket, hiszen a fent ismertetett módszerekkel lassan és biztosan terjesztheti ki a befolyását, míg az ASEAN-on belüli egyetértés hiánya az esetleges külső – amerikai, indiai, japán – támogatás hatását is leértékeli.

Az iszlám szélsőségesek kérdése

Délkelet-Ázsia jelentős iszlám közösséggel rendelkezik, mi több, a világ legnépesebb muzulmán országa, Indonézia is tagja az ASEAN-nak. A térségbeli iszlám közösségekben korábban kifejezetten a mérsékelttség volt a jellemző, a szélsőséges politikai iszlám itt nem igazán talált követőkre, ám az 1980-as évek során több százan csatlakoztak a mudzsahedekhez Afganisztánban, a szovjetek elleni harcban. Az itt elsajátított katonai ismereteket, valamint a radikális dogmákat ezt követően hazavitték a veteránok, és otthon is terjeszteni kezdték. Ennek nyomán radikális csoportok álltak fel, amelyek anyagi támogatásáról részben az al-Káida gondoskodott, és az olyan csoportok, mint az indonéziai Dzsemaja Iszlámija és a fülöp-szigeteki Abu Sajjaf nagyon szoros kapcsolatot ápoltak Bin Laden

48 Mogato, Manuel – Menon, Praveen: i. m.

49 Chariman's Statement of the 26th ASEAN Summit Kuala Lumpur & Langkawi, 27 April 2015 "Our People, Our Community, Our Vision" asean.org, 2015. 04. 27. 10. o.

szervezetével. Előbbinek a magja egyébként éppen Afganisztánban alakult, és nemcsak hazájában, hanem a térségben is több sejtet tart fenn, illetve folytat aktív tevékenységet. Az elmaradott területek, a szegénység, a kilátástalanság, a vallási és etnikai feszültségek, valamint a gyenge államiság kezére játszott a szélsőségeseknek, mivel így sok helyen az állami helyett csak az iszlám radikalizmust hirdető iskolák voltak elérhetőek a helyieknek, illetve az iszlamisták ellen sem történt hatékony fellépés. 2001. szeptember 11-et követően azonban itt is megélenkült az amerikai tevékenység, nyomást gyakoroltak a helyi kormányokra, illetve támogatást nyújtottak nekik a területükön levő terrorista és szélsőséges csoportok elleni fellépésben, amelynek során jelentős károkat okoztak az itteni iszlamista hálózatnak.⁵⁰

A 2010-es évek közepére a közel-keleti kaotikus helyzet Szíria és Irak egyes területein lehetővé tette a terrorista Iszlám Állam létrejöttét, amely folyamatosan sokkolja a világot esztelen és brutális cselekedeteivel. Mára elmondhatjuk, hogy a radikális iszlám hívei között az IS az al-Káida helyébe lépett: a dzsihadisták ma már inkább hozzájuk akarnak csatlakozni. Ennek egyik jele, hogy már a világ számos részén fogadtak hűségesküt az IS vezetőjének, Abu Bakr al-Bagdadinak. Gyakorlati szempontból nézve ez lényegében inkább PR-fogás és tényleges katonai jelentősége nincs, ám jelzi, hogy az IS tevékenysége sokak számára vonzó. Az első Közel-Keleten kívüli csoport, amely hűségesküt tett, a Mujahidin Indonesia Timur volt, de a Dzsemaja Iszlamija is rövidesen csatlakozott, sőt, a volt szellemi vezető – Abu Bakar Basír – 20 társával ezt egyenesen a börtönből tette meg. Egy 2014. augusztusi videón pedig állítólag egy jakartai egyetemen fogadnak esküt. A Fülöp-szigeteken a Jama'at Ansar al-Khalifa és a Rajah Solaiman Mozgalom tagjai is csatlakoztak, és a jelentések szerint prédikátorok próbálják meggyőzni a helyi csoportokat, hogy fogadják el az IS-t, illetve egyetemeken is folyik a toborzás.⁵¹ Tavaly az Abu Szajjaf vezetője – Isnilon Totoni Hapilon – is csatlakozott.⁵² 2015 márciusáig már 22 délkelet-ázsiai iszlamista csoport fogadott hűségesküt al-Bagdadinak.⁵³

Arról eltérő becslések vannak, hogy hányan csatlakozhattak már ténylegesen is az IS-hez. 2014 őszén még nagyjából 200 indonéz, 100 fülöp-szigeteki, 40 maláj és 150 ausztrál csatlakozását becsülték, amelybe nem számítottak bele a mindenféle kerülő úton Szíriába és Irakba érkezett egyének.⁵⁴ Idén tavasszal már biztosra mondható, hogy több száz délkelet-ázsiai csatlakozott, az ázsiai csendes-óceáni régióból pedig több mint ezer.⁵⁵ Az indonéz dzsihadisták számát már több mint 500-ra teszik az IS kötelékében. Az önkéntesek számáról sokat elmond, hogy a jelentések szerint egy önálló maláj-indonéz alakulat is harcol az IS oldalán, annak ellenére, hogy a hatóságok több toborzó különítményt is lelepleztek. Érdekesség, hogy még egy volt maláj rocksztrár is csatlakozott. Tavaly áprilisban 11 maláj állampolgárt tartóztattak le, akik humanitárius szervezet álcája alatt küldtek támogatást Irakba, miközben a sejt otthon éjszakai klubok és

50 Kiss Roland: A nem hagyományos biztonsági kihívások elleni harc Délkelet-Ázsiában. *Nemzet és Biztonság*, 2011. 2. sz. 50–54.o.

51 Roul, Animeh: Returnee threat. *Jane's Intelligence Review*, March 2015, 22–23. o.

52 Khalil, Ezzeldeen: Expansive year. *Jane's Intelligence Review*, July 2015, 21. o.

53 Nur Asyiqin Mohamad Salleh: *ISIS has eye on South-east Asia, says terror expert*. *The Straits Times*, 2015. 05. 14.

54 Ahn, S. James – Hamon, David: *Premonitions of an ISIS Homecoming in Southeast Asia*. *anser.org*, 2015. 05. 14.

55 Nur Asyiqin Mohamad Salleh: i. m.

a malajziai Carlsberg sörgyár ellen készített elő merényletet. Májusban pedig az első maláj öngyilkos merénylő is végrehajtotta autóbombás támadását Anbar tartományban, ahol 25 iraki katonát ölt meg.⁵⁶

A legnagyobb félelmet Délkelet-Ázsiában is az okozza, hogy mi lesz, ha majd egyszer a Szíriában és Irakban harci tapasztalatot szerzők visszatérnek hazájukba. Valószínűleg otthon ismét szítják majd a radikalizmust, terrorakciókat hajtanak végre, illetve kiképezik majd az újonc dzsihadistákat. Ugyanakkor tartanak tőle, hogy a nem harci feladatokat ellátó radikálisok is veszélyesek lehetnek, hiszen egyéb területeken szerzett tudásuk alkalmas lehet például a propagandájuk hatékonyabb terjesztésére, a helyi kormányok destabilizálására, valamint a helyi gazdasági, segély- és oktatási programok bedöntésére.⁵⁷ Ráadásul, mivel az IS jelentős anyagi források felett diszponál, pénzzel is támogathatja az itteni csoportokat. Az is komoly kérdéseket vet fel, hogy az európai területekről érkezett dzsihadisták sokszor miért Délkelet-Ázsia érintésével térnek haza Szíriából?⁵⁸

Szerencsére 9/11 után a helyi biztonsági erők is jobban felkészültek, mint az 1980-as években. Mindenesetre az IS példája „megihlette” a helyi dzsihadista csoportokat, mivel közel-keleti mintára több csoport is létre akar hozni egy másik kalifátust a térségben, az egyik ilyen elképzelés szerint Indonézia, Malajzia, Szingapúr, valamint a Fülöp-szigetek és Thaiföld déli részein.⁵⁹ Azonban ők sem egységesek, mivel más iszlamista csoportok szerint az al-Bagdadi-féle társaság lejáratta és kriminalizálta a kalifátust és a sariát, ezért alkalmatlan arra, hogy az egész iszlám nevében cselekedjen, így nekik saját iszlám államot kell alapítani.⁶⁰

Már az áprilisi találkozó előtt, márciusban egy sajtótájékoztatón Datuk Seri Hishammuddin Tun Hussein maláj védelmi miniszter kifejezte, hogy az IS teljesen eltér az eddigi terroristafenyegetésektől, más jellegű fenyegetést jelent mind a tíz ASEAN-államra, ezért a délkelet-ázsiai nemzetek elkötelezettek az IS elleni harcban.⁶¹ Najib is kiemelte nyitóbeszédében az IS problémáját és azt, hogy többen is csatlakoztak már a térségből, továbbá elítélte a szélsőségeséget.⁶² A 26. ASEAN-csúcs zárásakor elfogadott dokumentumban kifejezik, hogy a mérsékeltségnek kell irányadónak lenni, amelynek segítségével ellenállhatnak a szélsőségeseknek.

Azonban nem szabad a szélsőségeséget bármely kultúrával, vallással vagy civilizációval azonosítani. Emellett hangsúlyozták, hogy az erőszakos szélsőségek, a terrorizmus és a radikalizmus semmilyen formában nem elfogadható, ezért meg kell osztani a legjobb módszereket a radikalizmus felszámolására, hogy a szélsőségeség gyökereit is megszüntessék. Ezen belül kiemelik az oktatás szerepét, amelyben hangsúlyozni kell az élet tiszt-

56 Roul, Animeh: i. m. 23. o.

57 Ahn, S. James – Hamon, David: i. m.

58 Nur Asyiqin Mohamad Salleh: i. m.

59 Más elképzelésekben még jelentős észak- és nyugat-ausztráliai területek is előfordulnak. Gyakorlatilag ezek is inkább a terrorista marketingfogásainak tekinthetők, hiszen a térségbeli országokban közel sem olyan a helyzet, mint Irakban vagy Szíriában, többé-kevésbé stabil kormányokról és biztonsági erőkről beszélhetünk, illetve a lakossági támogatás legjobb esetben is minimálisra tehető egy keleti Iszlám Állammal kapcsolatban.

60 Roul, Animeh: i. m. 24–25. o.

61 Pittaway, Nigel: Malaysia Focuses on Terror Threats at LIMA. *Defense News International*, 23 March 2015. 6. o.

62 *Opening Address of the 26th ASEAN Summit on 27 April 2015*. The Plenary Hall, Kuala Lumpur Convention Centre (KLCC).

teletét, a változatosság iránti toleranciát és az erőszakmentességet, ezen belül különösen fontos szerepet szánunk a nőknek és a fiataloknak.⁶³

Erre szükség is lenne, mert az ASEAN-országokban vallási, kulturális és etnikai problémák is bőven adódnak. Például a muzulmán Indonéziában és Malajziában az utóbbi időkben megélenkült a sítaellenesség, amit az IS-szimpatizánsok tovább szíthatnak.⁶⁴ Ellenben a többségében keresztény Fülöp-szigeteken egy negyven éve folyó konfliktus érhet véget, ugyanis a kormány és a Moro Iszlám Felszabadítási Front békét kötöttek, és megállapodtak, hogy 2016-ra létrehozzák Bangsamoro önálló politikai entitást a Fülöp-szigeteken belül, amely saját miniszterrel és törvényhozással rendelkezik majd. Ugyanakkor más szélsőséges iszlamisták továbbra is folytathatják harcukat és terrorista akcióikat.⁶⁵ Thaiföldön is évek óta harcol a kormány az ország déli részén levő muszlim közösséggel, ám ez inkább etnikai-vallási, semmint iszlamista konfliktus. A mianmari kormány is több fegyveres etnikai csoporttal áll harcban, emellett azonban az utóbbi időben a vallási ellentétek is kiéleződtek a társadalom többségét képező buddhisták és a kisebbségi muszlimok között.⁶⁶

Ebben a kérdésben elsősorban elvi állásfoglalásokat sikerült elérni, ami szintén sovány eredménynek tűnhet, de ne feledjük, hogy 2001–2002-t követően a délkelet-ázsiai államok nagyon határozott lépéseket tettek a terrorizmus visszaszorítására, így a dzsihadisták hálózata is jelentős károkat szenvedett. Ennél fogva radikális új lépésekre egyelőre talán nincs is szükség. Másrészt az IS jelentette veszély kihat erre a területre is, de a megoldást valószínűleg senki nem az ASEAN-től várja, amelynek az országai az iszlám szempontjából is perifériális szerepet töltenek be, így az IS elleni harc és a rendezés elsősorban a közel-keleti és nyugati országok feladata. Másrésztől a különböző kultúrájú és vallású csoportok közötti megegyezés szorgalmazását iránymutatónak is tekinthetjük.

Gazdasági ügyek

Bár a nagy érdeklődésre számot tartó kérdésekben nem sikerült átütő eredményt elérni, más szintén fontos, de kevésbé látványos kérdésekben komoly előrelépések történtek. Najib a nyitóbeszédében kifejezte, hogy mekkora gazdasági potenciál rejlik az ASEAN-ban, amelynek összesített GDP-je 2500 milliárd dollárt tesz ki, amely öt éven belül 4000 milliárdra nőhet. A jelenlegi 5,6%-os évi növekedés tartásával pedig 2050-re a világ 4. legnagyobb gazdasági tömbje lehet. Ehhez viszont le kell bontani a kereskedelmi gátakat is, hogy az ASEAN-on belüli kereskedelem szintjét 24-ről 40%-ra növeljék.⁶⁷ Tervet dolgoztak ki a 2015 utáni pénzügyi integrációra, illetve támogatták a nagyobb gazdasági integrálódást, hogy jobban ellen tudjanak állni a világgazdaság bizonytalanságainak, s közben versenyképesek maradjanak és vonzzák a külföldi tőkét. Fontos a Gazdasági Közösség felállása, amely révén jobban nőhetnek a gazdaságok, és fenntarthatják a pénzügyi stabi-

63 Langkawi Declaration on the Global Movement of Moderates. *asean.org*, 2015. 05. 15.

64 Roul, Animeh: i. m. 25. o.

65 *East Asian Strategic Review 2015*. Executive Summary, i. m. 20. o.

66 *East Asian Strategic Review 2014*, i. m. 165–171. o.

67 *Opening Address of the 26th ASEAN Summit on 27 April 2015*. The Plenary Hall, Kuala Lumpur Convention Centre (KLCC).

litást is. Ehhez a kis és közepes vállalkozásokat támogatják.⁶⁸ Az integrációt különösen az olyan kis és elmaradottabb országok támogatják, mint Kambodzsa, amely reméli, hogy kis és közepes vállalkozásait (elektronika, mezőgazdaság, kézművesség, turizmus, szállítás) felfuttathatja.⁶⁹

A találkozó előtt tartották a 13. ASEAN–EU kereskedelmi találkozót. Jelenleg a két országcsoport között 248,2 milliárd dollár értékű a kereskedelem, amely az EU-t az ASEAN második legnagyobb kereskedelmi partnerévé teszi, ugyanakkor a közvetlen beruházások terén Európa vezet 29,1 milliárd dollárral 2014-ben.⁷⁰ Ha az év végére feláll az ASEAN Gazdasági Közösség, akkor valószínűleg felújítják az EU–ASEAN szabadkereskedelmi tárgyalásokat is, illetve az ASEAN-nak nyújtott támogatást 7 év alatt 70-ről 170 millió dollárra növelik.⁷¹

Nem sikerült viszont elérni, hogy minden ASEAN-tag egy időzónát használjon. Jelenleg az adott területen négy is van, ezért volt egy kezdeményezés, hogy közös időzónát (GMT+8, ezt használja Malajzia, Szingapúr, Brunei és a Fülöp-szigetek) használjon minden tag. Eredetileg Szingapúr hozta fel az ötletet húsz évvel ezelőtt, de nem sikerült minden tagot meggyőzni.⁷²

Eredmények: a három dokumentum

A 26. ASEAN-csúc zárásaként április 28-án három dokumentumot fogadtak el a résztvevők.

A *Langkawi deklaráció a mérsékeltség globális mozgalmáról* dokumentumban kifejezték nagyrabecsülésüket mindazon erőfeszítéseknek, amelyek a kulturálisan, vallásilag és etnikailag is sokszínű ASEAN-t egységbe akarják kovácsolni. Ebben nagy szerepe van a toleranciának, a mérsékeltségnek, a kölcsönös megértésnek és párbeszédnek, hogy megoldják a vitás kérdéseket. Elkötelezik magukat a demokrácia, a jó kormányzás, a törvény uralma, az emberi jogok és a szabadság, az egyenlő gazdasági fejlődés, a tolerancia és a kölcsönös tisztelet elvei mellett. Elutasítják a szélsőségeséget és a terrorizmust. Ehhez erősítik az ASEAN egységét és szolidaritását a térség békéje, stabilitása és prosperitása érdekében, amelyhez különböző programokat dolgoznak ki, illetve konzultálnak a nemzetközi közösség más szereplőivel is.⁷³

Deklaráció az ASEAN és közösségeinek és népének a katasztrófák és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállása intézményesítéséről című dokumentumban megerősítették, hogy a 2003-as megegyezés szerint tovább haladnak az ASEAN három pillérének a felállításában és megerősítésében. Fel kell készülni a természeti és ember okozta katasztrófák kihívásaira, a klímaváltozás hatásaira, társadalmi és gazdasági megrázkódtatásokra, hogy visszaszorítsák a szegénységet, sebezhetőséget, és csökkentsék a kockázatoknak való

68 ASEAN Welcomes Implementation Plan For Post-2015 Financial Integration. ASEAN 2015, 2015. 05. 15.

69 South China Sea Disputes Dominate First Day Of ASEAN Summit. ASEAN 2015, 2015. 05. 14.

70 Thirteenth AEM-EU Trade Commissioner Consultations 26 April 2015, Kuala Lumpur, Malaysia. asean.org, 2015. 05. 15.

71 South China Sea Disputes Dominate First Day Of ASEAN Summit.

72 Prashanth Parameswaran: What Did the 26th ASEAN Summit Achieve? *The Diplomat*, 2015. 05. 15.

73 Langkawi Declaration on the Global Movement of Moderates.

kitettséget. Hangsúlyozták az elkötelezettséget az ASEAN katasztrófakezeléssel és vészhelyzeti reagálással kapcsolatos megegyezése, illetve az ENSZ klímaváltozási konferenciája kapcsán megszületett Szendai Katasztrófa-kockázat-csökkentési Keretmegállapodás 2015–2030 iránt. A dokumentum hangsúlyozza: fel kell ismerni, hogy az ASEAN-ban élőket az időjárás és a természeti hatások révén milyen súlyos fenyegetések érintik, ezért egyszerre kell választ adni a katasztrófákra, a klímaváltozás kezelésére és a fenntartható fejlődésre, hogy hatékonyabban kezelhessék a természeti és ember okozta katasztrófákat. Ennek végrehajtásához meg kell erősíteni az ASEAN érintett intézményeit, össze kell hangolni a tevékenységeket, fel kell gyorsítani a beruházásokat ezen területeken, folytatni kell az információmegosztást, továbbá nemzeti és regionális szinten is meg kell erősíteni az érintett szervezeteket.⁷⁴

A *Kuala Lumpur-i deklaráció az emberorientált és emberközpontú ASEAN-ről* című dokumentumban megerősítették, hogy az ASEAN platform a regionális együttműködésre, amelynek regionálisan és globálisan is kezelnie kell a változásokat és átalakulásokat, hogy biztosítsák a békét, biztonságot és a prosperitást Délkelet-Ázsiában. Ezért egyetértenek, hogy egy emberorientált, emberközpontú és törvényalapú ASEAN-t kell létrehozni. Ezen belül a politikai-biztonsági részen megerősítik a fenti értékeket (demokrácia, törvényesség, jó kormányzás, szociális igazságosság, emberi jogok), amelyhez fejlesztik a jogi és igazságügyi rendszereket, megőrzik Délkelet-Ázsia békéjét és támogatják a megbékélési folyamatokat, valamint továbbra is biztosítják atom- és tömegpusztítófegyver-mentességet, végül pedig erősítik a jó kormányzást. Cél egy integrált, stabil, virágzó és egységes regionális gazdaság támogatása, amelyben minden társadalmi réteg részt vesz, hogy egy versenyképes, innovatív és dinamikus ASEAN-t építsenek. Ehhez támogatják a kis- és közepes vállalkozásokat. Össze kell kapcsolni az egészségügyi, környezeti, klímaváltozási, katasztrófa-megelőzési és -kezelési stratégiákat, támogatva a nagyobb termelékenységet és a gazdasági fejlődés fenntartását. Új víziót kell adni a mezőgazdaságnak és az erdőgazdálkodásnak, továbbá javítani kell az emberek jólétén és életkörülményein. A szociális-kulturális közösségen belül tovább kell erősíteni az emberorientált-emberközpontú ASEAN-t, hogy tartós szolidaritást és egységet érjenek el az ASEAN lakosai között. Támogatni kell a nők, gyerekek, fiatalok, etnikumok, migránsok, valamint az érvényesülésükben bármilyen okból akadályozottak jogainak a védelmét. Vissza kell szorítani a szegénységet, és csökkenteni kell a fejlődési szakadékot. Biztosítani kell a tiszta vízhez és levegőhöz, az egészségügyi alapellátáshoz és más szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Fenntartható, biztonságos, élhető és környezetbarát városok kellenek. Támogatni kell az együttműködést a katasztrófák kezelésében, biztosítani a környezet védelmét, illetve az együttműködést az oktatásban, beleértve a diákcseréket. Mindehhez az ASEAN továbbra is együttműködik partnereivel.⁷⁵

74 Declaration on Institutionalising the Resilience of ASEAN and its Communities and Peoples to Disasters and Climate Change. *asean.org*, 2015. 05. 19.

75 Kuala Lumpur Declaration on a People-Oriented, People-Centred ASEAN. *asean.org*, 2015. 05. 19.

Konklúzió

Egyik érdekes tapasztalatom, hogy amikor anyagot gyűjtöttem e tanulmány megírásához, akkor elsősorban a térségbeli sajtó cikkeire támaszkodhattam az ASEAN-csúcs eseményeiről, a legnagyobb nyugati hírorgániumok ugyanakkor jobb esetben is csak mellékesen tudósítottak az eseményről. Ám a nagy kérdésekben elért mérsékelt eredmény meg is magyarázza, hogy az ASEAN-csúcsok igazán miért nem lépik át a nyugati sajtó ingerküszöbét, hiszen a nagy érdeklődésre számot tartó szigetviták kérdésében például semmilyen érdemi eredmény nem született.

Ugyanakkor pusztán a csúcsok eredményei alapján hiba lenne az ASEAN leértékelése, hiszen mégiscsak egy példamutató regionális fórumot jelent, amelyen a részt vevő országok megtárgyalhatják a számukra fontos ügyeket. Azt se felejtjük el, hogy a „nagy ügyek” biztonsági, katonai és külpolitikai megközelítést kívánnak, amelyben egységes álláspont elérése egyelőre még Nyugaton is gyakran jelentős akadályokba ütközik. Ennél fogva nem is szabad azt várni, hogy egy pár napos találkozón sikerüljön megoldani gyakran több évtizede húzóóó ügyeket. Emellett viszont ki kell emelni a gazdasági ügyekben való előrelépést, ami az átlagemberek szempontjából sokkal fontosabb, és itt jelentősebb eredményeket is sikerül felmutatni. Az ASEAN érdekes párhuzamba állítható az EU-val a tekintetben, hogy a gazdasági kérdésekkel kapcsolatban mindig könnyebben jutott dűlőre, mint a biztonságpolitikaiakkal, amelyek terén képességei napjainkban is elég szerények.

Ezért a jelenlegi tendenciák, bár nem abba az irányba mutatnak, hogy az ASEAN valamiféle szövetségi rendszerré alakul vagy meghatározó katonai-politikai tömb lesz, gazdasági potenciált mégis rengeteget tartogat, amelyet ha képesek lesznek kihasználni, akkor az ASEAN globális szinten is komoly politikai tényezővé emelkedhet. Ennek előmozdítására pedig a szervezet és a csúcstalálkozók továbbra is jó fórumot biztosíthatnak.